

Zitting 1979–1980

15 964

Regelen omtrent de vakantie van de kapitein en van de schepelingen in de zeevaart

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

Algemeen

1. De regelen omtrent de vakantie voor de kapitein en de schepelingen zijn thans vervat in de artikelen 381 onderscheidenlijk 414 van het Wetboek van Koophandel. Deze artikelen hebben hun huidige inhoud verkregen bij de wet van 14 juli 1966, Stb. 290 (Artikel II). De grondslag van die artikelen werd gevormd door het Verdrag betreffende de vakantie met behoud van loon van zeelieden nr. 91, 1949. Dit verdrag is bekrachtigd op 22 december 1961 (Tractatenblad 1962, 7).

In de tweeëntwintigste zitting van de Internationale Arbeidsorganisatie, op 29 oktober 1976 is een nieuw verdrag omtrent de vakantieregelen waarvan hierboven sprake was, aangenomen (Verdrag nr. 146, Tractatenblad 1977, 107).

Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 19 van het Statuut van de Internationale Arbeidsorganisatie is dit verdrag nr. 146, vergezeld van een toelichting, bij brief van de tweede ondergetekende aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal toegezonden (Vgl. Handelingen, 15 februari 1978, blz. 822). Aan het slot van de toelichting is medegedeeld dat voor wat Nederland betreft, een voorstel van wet tot goedkeuring van het verdrag nr. 146 en tot aanpassing van het wetboek van Koophandel wordt voorbereid. Het onderhavige wetsontwerp beoogt het Wetboek van Koophandel aan te passen; tegelijkertijd met dit ontwerp, wordt een ontwerp van wet ingediend tot goedkeuring van het verdrag.

Volledigheidshalve wordt opgemerkt, dat het verdrag nr. 146 ingevolge het verdragsartikel 1 ten uitvoer kan worden gebracht door het treffen van wettelijke maatregelen, het sluiten van collectieve arbeidsovereenkomsten of beide. Aangezien de bestaande collectieve arbeidsovereenkomsten in de zeevaart in hun werkingsfeer zijn beperkt tot Nederlanders en daarmee gelijk gestelden, is het nodig om algemeen geldende voorzieningen te treffen, zij het dat in een enkel geval (vgl. het voorgestelde artikel 414, vierde en zesde lid) van de algemene regeling kan worden afgeweken. Omtrent de voorzieningen in het onderhavige wetsontwerp is overleg gepleegd met vertegenwoordigers van de organisaties van de werkgevers en van de werknemers in de zeevaart.

2. Hieronder zullen de hoofdpunten worden opgesomd waarin het Wetboek van Koophandel niet in de pas loopt met het verdrag nr. 146. Bij de artikelsgewijze toelichting zal vervolgens op bijzonderheden worden ingegaan.

a. Het verdrag maakt geen onderscheid tussen kapitein, scheepsofficieren en scheepsgezellen. Al dezen verkrijgen een aanspraak van dertig kalenderdagen voor hun jaarlijkse vakantie. Dit is in het wetsontwerp overgenomen. De bestaande vakantieregeling in het Burgerlijk Wetboek kent evenmin verschillen bij de minima van de vakantieperioden voor verschillende functies. Het maken van zo een onderscheid op grond van functie, aantal dienstjaren en dergelijke, kan worden overgelaten aan de contracterende partijen. Weliswaar wordt de voorgestelde vakantieregeling over twee artikelen gesplitst – namelijk een wijziging van de artikelen 381 (kapitein) en 414 (schepelingen) – doch zulks is uitsluitend gedaan om de systematiek van het Wetboek van Koophandel niet te verstoren. Artikel 381 van dat Wetboek staat in Titel 3 van Boek II; artikel 414 in Titel 4 van datzelfde Boek. Het opnemen van de vakantieregeling voor zeelieden in één artikel zou de bestaande verdeling der titels doorkruisen. Inhoudelijk zijn de resultaten van de artikelen 381 en 414 – na de inwerkingtreding van de voorgestelde regeling – gelijk.

b. De dagen die moeten worden meegeteld voor het berekenen van de aanspraak op vakantie, dit is dus de opbouw van de vakantie, alsmede de dagen welke niet tot de vakantie mogen worden gerekend zijn in verdrag nr. 146 uitgebreid. De categorieën dagen, welke moeten worden meegeteld voor de opbouw van de vakantie zijn ten opzichte van artikel 1638dd van het Burgerlijk Wetboek – waarnaar bij stilzwijgen van het Wetboek van Koophandel moet worden gezien (vgl. artikel 1 W.v.K) – op voorwaarden door het bevoegde gezag te stellen, uitgebreid met de dagen waarop de zeeman studieverlof geniet. De dagen welke niet tot de vakantie mogen worden gerekend – hier handelt het om de vakantie zelf en het opnemen daarvan – zijn ten opzichte van artikel 1638ee van het Burgerlijk Wetboek uitgebreid met officieel of algemeen erkende (Nederlandse) feestdagen, tijdelijk verlof om aan wal te gaan, compensatieverlof, de tijd die de zeeman, na verlaten van het schip, nodig heeft om de plaats te bereiken waar hij gerechtigd is zijn vakantie aan te vangen. Beide uitbreidingen – die op het punt van de vakantieopbouw en ook die ter zake de vakantie zelf zijn in het wetsontwerp overgenomen, aangepast aan de bestaande wetssystematiek en praktijk ter zake.

c. De regeling omtrent de plaats waar de zeeman gerechtigd is zijn vakantie aan te vangen is in het wetsontwerp gewijzigd. Die regeling staat in de huidige artikelen 381, derde lid, en 414, vierde lid van het Wetboek van Koophandel. De vakantie moet desverlangd in Nederland worden gegeven als de zeeman daar is gemonsterd of daar woont. Nu wordt, overeenkomstig artikel 10, tweede lid, van het verdrag in het wetsontwerp voorgesteld dat het verlof desverlangd moet worden gegeven in de plaats waar de schepeling is gemonsterd of waar hij is aangeworven, al naargelang die plaats het dichtst is gelegen bij de woonplaats van de zeeman. Indien bovendien de zeeman is genoodzaakt, zijn vakantie aan te vangen op een andere plaats dan die van monsterring of aanwerving dan is de werkgever verplicht om zorg te dragen voor kosteloos vervoer en voor de betaling van de kosten van levensonderhoud gedurende dat vervoer. Dit is vermeld in artikel 10, derde lid, van het verdrag nr. 146.

d. Wil de vakantie zin hebben dan moet deze gedurende een bepaald aantal dagen zonder onderbreking kunnen worden genoten. In artikel 1638ff, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek wordt dat tijdvak bepaald op een week en voor de jeugdige werknemer op twee weken. In het wetsontwerp is deze termijn voor alle schepelingen gesteld op vijftien kalenderdagen. Dit is gedaan omdat er naar het oordeel van de ondergetekenden onvoldoende reden is, het bestaande verschil te dezen te handhaven. De vakantie voor alle schepelingen is in het wetsontwerp overeenkomstig het verdrag gesteld op ten minste dertig kalenderdagen. Ook deze regeling wijkt af van het bestaande recht (vgl. artikel 1638bb van het Burgerlijk Wetboek) waarin aan de jeugdige werknemer een langere minimumvakantie wordt gegeven dan aan de oudere. Gezien deze omstandigheid werd het redelijk geacht (memorie van toelichting op het wetsontwerp 7168, Tweede Kamer, zitting 1962–1963, stuk nr. 3, blz. 6, tweede kolom) om ook de onafgebroken periode van vakantie

voor de jeugdige werknemer langer te doen zijn dan voor de oudere. Zoals gezegd, is de vakantieperiode voor deze twee categorieën werknemers gelijk getrokken zodat dus tevens de onafgebroken vakantieperiode dezelfde tijdsduur kan hebben. Bij het oordeel dat jeugdige schepelingen niet meer een aanspraak behoeven te verkrijgen op een langere vakantie dan andere schepelingen, hebben twee punten een rol gespeeld. Vooreerst voorziet het verdrag niet in zo een speciale regeling. Verder kan de nu voorgestelde vakantietijd van ten minste dertig kalenderdagen geacht worden ook voor jeugdige werknemers thans als *minimum* voor de jaarlijkse vakantie voldoende te zijn.

e. Het wetsontwerp ziet niet op kapiteins en schepelingen ter visserij omdat dezen door het verdrag worden uitgezonderd (artikel 2, tweede lid van het verdrag) en tevens omdat dezen in de bestaande artikelen 381 en 414 van het Wetboek van Koophandel worden uitgesloten. De vissers hebben niet een zodanig van de werknemers aan de wal afwijkende arbeidssituatie dat bijzondere regels nodig zijn: voor de vissers geldt dus het Burgerlijk Wetboek te dezen.

Artikelen

A. (artikel 381)

In het algemeen gedeelte van deze memorie is reeds uiteengezet dat de vakantiebepalingen over twee artikelen worden uitgesplitst, namelijk de artikelen 381 en 414 van het Wetboek van Koophandel doch dat inhoudelijk de voorzieningen welke in die artikelen worden getroffen voor de kapiteins onderscheidenlijk de schepelingen, gelijk zijn. Vergelijk nr. 2a.

De vakantieregeling geldt niet voor de kapiteins en de schepelingen ter visserij waarover in het algemeen gedeelte van de toelichting is gesproken onder nr. 2e.

B. (artikel 414)

In het eerste lid van het voorgestelde artikel 414 van het Wetboek van Koophandel is sprake van een vakantieperiode van ten minste dertig kalenderdagen, en wel voor alle schepelingen, ongeacht hun leeftijd.

Er zij op gewezen dat in het Burgerlijk Wetboek (de artikelen 1638*bb* en volgende) sprake is van een aantal «bedongen arbeidsdagen per week». In het wetsontwerp is de terminologie van het verdrag gevolgd.

Voor wat betreft het schrappen van het verschil in minimumvakantietijd voor jeugdige in oudere schepelingen wordt verwezen naar nr. 2d van het algemeen gedeelte van deze toelichting.

In het tweede lid wordt buiten twijfel gesteld dat de schepeling aanspraak op vakantie (vakantie-opbouw) behoudt, als hij geen loon geniet doch wel een studie-uitkering ontvangt. Deze regeling sluit aan bij de huidige situatie die geldt ingevolge c.a.o.-regelingen in de scheepvaart. Het begrip studieverlof wordt hier in ruime zin gebruikt, en is derhalve niet beperkt tot het verlof voor studie voor bepaalde rangen van werknemers ter zee. Er zij volledigheidshalve op gewezen dat in gevallen waarin tijdens studieverlof normaal loon wordt doorbetaald, reeds ingevolge de huidige vakantieregeling (artikel 1638*bb* BW jo. artikel 1638*dd* BW) aanspraak op vakantie wordt opgebouwd.

In het derde lid van het voorgestelde artikel 414 wordt een opsomming gegeven van de dagen welke niet mogen worden gerekend tot de vakantie zelf. Het betreft hier de officieel of algemeen erkende feestdagen, het tijdelijk verlof om aan wal te gaan, het compensatieverlof en de tijd van het vervoer, bedoeld in het zevende lid van het voorgestelde artikel 414.

Ter verduidelijking van het begrip «tijdelijk verlof» diene dat het hier veelal gaat om korte perioden van meestal niet langer dan 24 uur om – met toestemming van de kapitein – het schip te verlaten.

Ook het compensatieverlof mag niet als vakantie worden aangemerkt. Compensatieverlof is een bijzonder verlof dat dient ter compensatie van zaterdag en zondagen en feestdagen voor zover deze op werkdagen vallen, welke buiten Nederland zijn doorgebracht.

De tijd van vervoer, genoemd onder d van het derde lid van het voorgestelde artikel 414 mag niet als vakantietijd worden aangemerkt. Dit verbiedt artikel 10, derde lid, van het verdrag.

In het vierde lid van het voorgestelde artikel 414 is geregeld dat een zeker tijdvak van de vakantie aaneengesloten moet worden gegeven. Verwezen wordt naar nr. 2d van het algemeen gedeelte van deze toelichting. Overeenkomstig het verdrag (artikel 8), is de mogelijkheid opengelaten dat van dat uitgangspunt van een onafgebroken vakantieperiode wordt afgeweken.

Het vijfde lid van het voorgestelde artikel 414 houdt een zelfde regeling in als het bestaande artikel 414, derde lid.

Het zesde en het zevende lid van het voorgestelde artikel 414 (respectievelijk plaats aanvang vakantie en kosteloos vervoer naar die plaats) zijn reeds besproken onder nr. 2c van het algemeen gedeelte van deze toelichting. De nu voorgestelde voorzieningen worden door het verdrag dwingend voorgeschreven en wel in het verdragsartikel 10, tweede en derde lid.

De voorziening, gegeven in het achtste lid van het voorgestelde artikel 414 (terugroeping van de vakantie) wordt eveneens door het verdrag voorgeschreven en wel in artikel 12 daarvan.

De regeling in het negende lid van het voorgestelde artikel 414 is overgenomen uit het bestaande artikel 414, vijfde lid, van het Wetboek van Koophandel.

De Minister van Justitie,
J. de Ruiter

De Minister van Sociale Zaken,
W. Albeda